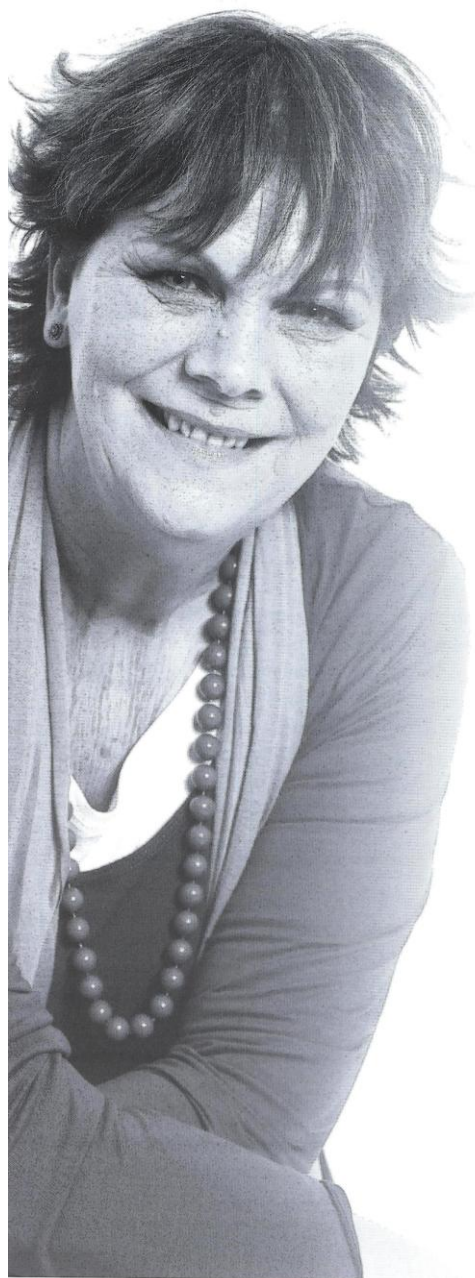

Ode aan de herenboer

Cora Westerink publiceert regelmatig columns en artikelen in diverse landelijke bladen. Tweemaandelijks schrijft ze speciaal voor de Handdruk over het leven in het algemeen en dat van haar gezin in het bijzonder.

Foto: Iris Planting

Als deze Handdruk verschijnt, zijn er al een paar dagen om van de tweede Tuin & Kunst Tiendaagse in de provincie Groningen, maar als u direct plannen maakt, zijn er nog heel wat leuke dingen te doen!

Want zoals de naam al doet vermoeden: er wordt gigantisch veel georganiseerd in en om tuinen en met kunst in de meest brede zin van het woord. Soms zijn tuinen het decor voor kunst, met prachtige beelden, sculpturen en ornamenten. Tuinen kunnen ook het podium zijn voor een lezing, optreden of toneeluitvoering. Het kan ook zijn dat de tuinbezitter vindt dat zijn tuin zelf kunst is. Zo breed dus. Verder zijn er open ateliers, bloemen- en plantenkeuringen, workshops, rondleidingen, fairs, fiets- en wandelroutes en arrangementen. Voor elk wat wils.

Groningen heeft veel bijzondere tuinen. Eeuwenoude tuinen zelfs, zoals de Hortus in Haren en Domies Toen in Pieterburen. Het ontwerp van de kloostertuin in Ter Apel dateert uit de middeleeuwen en de Prinsentuin in de stad Groningen uit het stadhoudelijk tijdperk. Maar de gewone voortuin, de siertuin bij het huis, danken we aan de herenboeren uit het Oldambt en van het Hoogeland. Want zij zorgden ervoor dat het hebben van een tuin ook voor de gewone man mode werd.

Tuinen vond je voor 1800 alleen bij borgen, kastelen en paleizen. Groot en symmetrisch aangelegd in formele barokstijl: de tuin moest macht uitstralen. Ook bij kloosters en universiteiten waren tuinen te vinden, maar die dienden een hoger doel: het kweken van geneeskrachtige kruiden en onderzoek.

Maar boer zijn op de rijke vruchtbare kleigrond die met veel moeite veroverd was op de Dollard en de Waddenzee was in de tweede helft van de negentiende eeuw een lucratieve bezigheid. Veel herenboeren verdienden meer geld dan ze op konden maken. Eerst werden kastelen van boerderijen gebouwd, waaraan die welvaart goed af te lezen was. Arbeiders deden het werk en de boer had tijd om te reizen om zijn producten aan de man te brengen. Zo kwam hij misschien wel in contact met de Engelse landschapstuinen, maar feit is dat het al snel een trend werd om de bleek en boomgaard, die al sinds mensengeugen voor het huis lagen, te verruilen voor zo'n pronktuin. Stiekem zal daarbij ook wel met een schuin oog gekeken zijn naar de borgen met hun fraaie parken. Met zo'n Engelse tuin kon men zich immers met gemak meten met de borgheren.

Voor de boerderij, waar iedereen het goed kon zien, werden complete minilandschappen aangelegd met bijzondere uitheemse bomen, glooiingen, waterpartijen en bruggetjes. De vijver werd vaak

zo aangelegd dat het huis erin weerspiegelde en daardoor nog groter leek. Het belangrijkste kenmerk van deze showtuinen waren de slingerende paden, waar dit type tuin zijn naam 'slingertuin' aan dankt.

Maar in de dertiger jaren van de vorige eeuw zette een recessie in, aanvang van een mindere periode. Nog wat later doet de tractor zijn intrede. Daardoor worden arbeiders overbodig en verlaten zij de boerderij voor een baan in de industrie. De boer moet weer zelf aan de slag, heeft geen tijd voor die bewerkelijke tuin en zo raken veel slingeruinen in verval of worden helemaal opgedoekt.

Pas in de negentiger jaren van de vorige eeuw neemt de belangstelling voor de slingeruin weer voorzichtig toe. Veel kapitale herenboerderijen hebben inmiddels door de hoge onderhoudskosten een andere bestemming gekregen en de tuin wordt weer gezien als een visitekaartje. Veel slingeruinen zijn gelukkig op tijd in ere hersteld en te bezichtigen. Een ode aan de kleiboeren, want tja, eigenlijk is het dankzij hen dat er nu een Tuin & Kunst Tiendaagse kan worden gehouden.

Hoe kom ik op dit onderwerp. Dat zal ik uitleggen. Ik heb meegewerkt aan de promotiekrant die kortgeleden ongetwijfeld in uw brievenbus terecht is gekomen. Deze column is gebaseerd op een van mijn teksten uit die krant. Alle evenementen zijn stuk voor stuk op mijn computerscherm voorbij gekomen. En daarom durf ik te zeggen dat deze Tuin & Kunst Tiendaagse een hoog 'vrijwilligersgehalte' heeft. Zonder al die mensen die zich belangeloos inzetten om er een feest van te maken, was het niets geworden. Maar het wordt pas een feest, als u er bent geweest! Dus zoek de krant nog even op en ga iets leuks doen!

www.tuinen.groningen.nl